

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบพัฒนางานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิจัย โดยนำเสนอตามหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับต่อไปนี้

1. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ
2. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
3. ประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา
4. กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา
5. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 5.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 5.2 หลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 5.3 แนวทางในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
6. การประเมินคุณภาพภายนอก
 - 6.1 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 6.2 หลักการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 6.3 วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 6.4 การดำเนินงานประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
7. มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์พิจารณา เพื่อการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพื้นฐาน ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่ 2 พ.ศ. 2549 – 2553
8. การวิจัยเชิงคุณภาพ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า “การประกันคุณภาพ” ไว้หลายแนวคิด ดังนี้ สเติบปีง (Stabbing, 1993, pp.19-22) กล่าวว่า การประกันคุณภาพเป็นสิ่งที่จำเป็น

สำหรับระบบคุณภาพทุกระบบ การรวบรวมข้อมูล การวางแผนกิจกรรมทุกชนิด และการให้รายละเอียดหรือคำแนะนำต้องกระทำก่อนลงมือทำกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้สามารถควบคุมขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ว่าสอดคล้องกับที่ (Juran, 1993, p.565) นิยามว่าการรับประกันคุณภาพ หมายถึง การกระทำต่าง ๆ ที่ได้มีการวางแผนไว้และทำการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าสินค้าหรือบริการ จะบรรลุถึงความต้องการด้านคุณภาพที่กำหนดให้อย่างน่าสนใจ

คัทแตนซ์ (Cuttance, 1994, p. 5) ให้คำนิยามของการประกันคุณภาพว่า หมายถึง กลยุทธ์ที่วางแผนไว้อย่างเป็นระบบ และการปฏิบัติงานที่ได้มีการออกแบบไว้โดยเฉพาะ เพื่อรับประกันว่ากระบวนการได้รับการกำกับดูแล รวมถึงการปฏิบัติงานนั้นมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้อยู่ตลอดเวลา

อารีรัตน์ วัฒนสิน (2540, หน้า 2) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง การปฏิบัติการทั้งหมดตามระบบและแผนที่วางไว้อย่างเคร่งครัดเพื่อให้ทุกคนเชื่อมั่นว่า ผลิตภัณฑ์หรือการบริการ มีคุณภาพตามที่ต้องการ

สมคิด พรหมจ้อย และสุพัตร์ พิบุลย์ (2544, หน้า 1) ให้ความหมายการประกันคุณภาพไว้ว่าเป็นระบบในการควบคุม ตรวจสอบและตัดสินใจคุณภาพตามเกณฑ์กำหนดในระบบประกันคุณภาพจะมีการกำหนดเกณฑ์หรือเงื่อนไขแห่งคุณภาพ มีการควบคุมให้เกิดการปฏิบัติตามเกณฑ์ มีการตรวจสอบมาตรฐานการปฏิบัติ และมีการตัดสินใจงานหรือกิจกรรมบรรลุตามเกณฑ์หรือไม่

จากความหมายของการประกันคุณภาพดังกล่าว จึงสรุปว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง การรับประกันคุณภาพของกระบวนการทำงานว่า มีการวางแผนและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ผลผลิตมีคุณภาพมาตรฐานตรงตามที่กำหนดไว้

ความหมายและ แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) เป็นการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และเป็นความพยายามที่จะประกันว่าผลผลิตที่ออกมามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้บริโภคโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน และผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม

ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 10) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือแนวทางปฏิบัติใด ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้รับบริการทางการศึกษา คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และรัฐ ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกำหนดไว้ นั้น จะทำให้ผลผลิตของการศึกษามีคุณภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์

สมคิด พรหมจวบ และสุพัตร์ พิบูลย์ (2544, หน้า 4) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า การประกันคุณภาพหมายถึง กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติเพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก

เข้มทอง ศิริแสงเลิศ (2540, หน้า 36) อธิบายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การรับประกันคุณภาพของกระบวนการการบริหารของโรงเรียนว่า ได้มีการวางแผนการทำงานและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีระบบ เพื่อให้ได้ผลผลิตของโรงเรียนที่มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานทางการศึกษา และตรงความต้องการของผู้รับบริการตลอดเวลา

อามรุณ จันทวานิช (2542, หน้า 79) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง วิธีการหรือกลยุทธ์ที่กำหนดแนวปฏิบัติหรือแนวทางการดำเนินงานในการจัดการศึกษาที่เป็นหลักประกันว่านักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2542, หน้า 20) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง การรับประกันคุณภาพของกระบวนการบริหารภายในสถานศึกษาว่า ได้มีการวางแผนการทำงานและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีระบบเพื่อให้ผลผลิตของโรงเรียนมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานการศึกษาและตรงความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้รับบริการมีความพึงพอใจ

กรมสามัญศึกษา (2542, หน้า 5) ได้อธิบายว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม

ชอบ ลีซอ (2542, หน้า 2) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและผลักดันให้กระบวนการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในทุกระดับของวงการศึกษากับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันเป็นระบบ มุ่งหน้าไปในทิศทางที่ร่วมกันกำหนดไว้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพทั้งนี้โดยอาศัยหลักการและวิธีการบริหารและจัดการคุณภาพ (Quality Management) สมัยใหม่ ที่เน้นความมั่นใจ

ให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่าผลิตภัณฑ์หรือการบริการที่เป็นผลผลิตขององค์กรจะมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

กล่าวโดยสรุป การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการพัฒนาที่สำคัญ 3 ส่วน ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ได้แก่ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษา

ประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา

การนำการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ประโยชน์ดังนี้ (สมศักดิ์ สีนุระเวช, 2540, หน้า 20)

1. นักเรียน มีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะต่าง ๆ ครอบคลุมความคาดหวังของหลักสูตร
2. ประชาชน เกิดความมั่นใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ว่า แต่ละแห่งมีคุณภาพการศึกษาอยู่ในมาตรฐานการศึกษาอยู่ในมาตรฐานกลางเดียวกัน
3. หน่วยงาน รับนักเรียนเข้าศึกษาต่อ หรือทำงานด้วยความพึงพอใจและมั่นใจ
4. สังคม มั่นใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
5. โรงเรียน มีทิศทางจัดการศึกษาที่ชัดเจนตามมาตรฐานกลางที่กำหนด มีระดับบริหารคุณภาพ ระบบควบคุมคุณภาพ มีการทำงานเป็นมาตรฐาน ทำงานเป็นทีม และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการการดำเนินงานที่เป็นกลไก สำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2546, หน้า 15)

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือกระบวนการหรือแนวทางปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย
 - 1.1 การกำหนดมาตรฐาน ด้านผลผลิต ปัจจัย และกระบวนการ
 - 1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษา และ

การสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียนและการจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของโรงเรียน

2.2 การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 มาตรการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

3.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

3.3 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพ

การศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตามหมวด 6 มาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2545, หน้า 9-10) กล่าวว่าระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นกลไกขับเคลื่อนให้สถานศึกษาพัฒนาไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องบนหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาภาระความรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้สังคมมั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถ บุคลิกลักษณะและคุณสมบัติ ตามหลักสูตรอย่างแท้จริง

สำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546, หน้า 61) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาว่า ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกัน

คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับ การศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ

กล่าวโดยสรุป การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การประเมินผล และ การติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับ ดูแลสถานศึกษา

หลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. คุณภาพการศึกษาในบริบทของการประกันคุณภาพจะเน้นการสร้างคามพึงพอใจ ให้กับผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอก

1.1 คุณภาพภายใน หมายถึง ความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้เรียนที่ สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับช่วงต่อ ในทุกขั้นตอนการผลิตหรือทุกระดับชั้น

1.2 คุณภาพภายนอก หมายถึง ความพึงพอใจในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ระดับมหัพภาพ ซึ่งหมายถึง ความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้เรียนจำเป็นต่อความอยู่รอด และการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศชาติในการแข่งขันทาง ธุรกิจ การค้าและทางเทคโนโลยี ระดับภูมิภาคและระดับโลก

2. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการบริหารจัดการการศึกษา ทั้งระบบของ สถานศึกษาและเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เน้นการวางแผนและการเตรียมการป้องกันล่วงหน้า ก่อนที่ ปัญหาจะเกิดขึ้นไม่ใช่การแก้สถานการณ์เฉพาะหน้า เพื่อตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว

3. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลัก วิชา หลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ กระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลที่เป็น วิทยาศาสตร์ หลักตรรก และความสมเหตุสมผล

4. การตรวจสอบ การวัดและประเมินผลในบริบทของการประกันคุณภาพมีจุดประสงค์ สำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลย้อนกลับสำหรับการใช้ในการวางแผน เพื่อปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มิใช่การจับผิด หรือการตัดสินใจให้รางวัลหรือลงโทษ

5. คุณภาพการออกแบบ (มาตรฐานการศึกษา หลักสูตร และแผนการสอน) และ กระบวนการทำงาน (การเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร ครูและบุคลากรทางการศึกษา) เป็น องค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

6. การประกันคุณภาพศึกษานับความสำคัญของการสร้างความรู้ ทักษะ และความ มั่นใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

7. การประกันคุณภาพการศึกษาให้มีความสำคัญต่อการประสานสัมพันธ์ภายในระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับและการร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาและจังหวัด

8. ภาวะความเป็นผู้นำและความเอาใจจริงเอาใจของผู้บริหารสถานศึกษาและการกระจายอำนาจความรับผิดชอบที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

แนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ในการนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษาต้องใช้หลักการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีการสร้างแรงจูงใจช่วยเหลือสนับสนุน งบประมาณให้บุคลากรในสถานศึกษาตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เมื่อโรงเรียนได้มีการพัฒนาไปได้ระดับหนึ่ง จึงให้องค์กรระดับจังหวัดทำหน้าที่ประเมิน เพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพอันจะนำไปสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา (อารีรัตน์ วัฒนสิน, 2540, หน้า 35-39) ดังนี้

1. การจัดระบบสารสนเทศ ในระบบการประกันคุณภาพที่จะสร้างความมั่นใจ พึงพอใจให้แก่ผู้ใช้ผลผลิต ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม จำเป็นต้องมีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจร่วมกัน ระหว่างชุมชนและโรงเรียน ข้อมูล ภาพรวมของโรงเรียนมีความจำเป็นต่อการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ระดับจังหวัด โรงเรียน กำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาตลอดจนแผนพัฒนาการศึกษา

2. กำหนดธรรมนูญโรงเรียน ธรรมนูญโรงเรียน คือ ข้อตกลงระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในรูปของคณะกรรมการ โรงเรียนกำหนดเป้าหมายและจุดเน้นของการจัดการศึกษาแต่ละโรงเรียนบนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลในท้องถิ่น จัดทำเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากข้อมูลภาพรวมของการศึกษาและเป้าหมายของจุดเน้นการจัดการศึกษานำมาจัดทำเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ครอบคลุมการพัฒนา อาคาร สถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ การพัฒนา การบริหารคุณภาพ การพัฒนานุเคราะห์ การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น โดยกำหนดเครื่องชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาทุกด้านไว้ด้วย

4. พัฒนาเอกสารในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หลักการหนึ่งของการประกันคุณภาพ คือ ทุกคนมีความเข้าใจระบบพัฒนาคุณภาพ กระบวนการงาน และการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอน ตรงกัน สามารถปฏิบัติได้ตรงตามเป้าหมาย และสามารถควบคุมได้ จำเป็นต้องมีเอกสาร คู่มือ การพัฒนาคุณภาพ ซึ่งควรเป็นเอกสารที่พัฒนาร่วมกัน เป็นเอกสารที่มีวงสั้น ๆ เข้าใจง่ายสื่อความ ได้ตรงกันนำไปสู่การปฏิบัติได้ กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติไว้ชัดเจน เช่น คู่มือระบบบริหารคุณภาพ

คู่มือการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายตามหลักสูตร คู่มือการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ตลอดจนมีแผนการทำงานแบบตรวจสอบการทำงาน และเอกสารอ้างอิง

5. พัฒนาคณาครู บุคลากรทั้งด้านบริหารและด้านการสอน ต้องมีความรู้ความเข้าใจระบบพัฒนาคุณภาพ ได้รับการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ พัฒนาวิสัยทัศน์ทางการศึกษา สร้างจิตสำนึกในการพัฒนางาน ปรับปรุงงาน การทำงานเป็นทีม พัฒนานวัตกรรมและวิธีสอนที่เสริมสร้างคุณภาพผู้เรียน และต้องได้รับมอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถ รวมทั้งการจัดสวัสดิการและการส่งเสริมสถานภาพครู

6. การบริหารทรัพยากร กำหนดมาตรฐานด้านทรัพยากรในการจัดการศึกษาให้ครบถ้วน จัดระบบบริหารทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น อาคารสถานที่เพียงพอได้ มาตรฐานที่กำหนด อุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอได้มาตรฐาน แสวงหาความร่วมมือจากชุมชน เพื่อการจัดหาและพัฒนาทรัพยากร

7. การควบคุมคุณภาพ กำหนดมาตรฐานควบคุมคุณภาพทั้งระบบของงานตั้งแต่ระบบบริหารคุณภาพที่ชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติได้ มีเอกสารคู่มือพัฒนาคุณภาพงาน คู่มือปฏิบัติงาน การจัดองค์กร และบุคลากรรับผิดชอบงานที่ตรงกับความสามารถ ปัจจัยและเครื่องอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของงาน มีแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ควบคุมและตรวจสอบได้ จนถึงการจัดติดตาม กำกับ นิเทศและประเมินผล

การควบคุมคุณภาพ ต้องดำเนินการทุกสายงานและทุกขั้นตอน มุ่งเน้นการควบคุมไม่ให้เกิดข้อบกพร่องมากกว่าการตรวจสอบข้อผิดพลาด เป็นการควบคุมให้มีการดำเนินงานตามแผนโดยปรับปรุงไปตามสถานการณ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพ

8. การประเมินคุณภาพ การประเมินคุณภาพ เป็นกลไกที่ดีในการส่งเสริมการบริหารจัดการด้านคุณภาพ การศึกษา การประเมินคุณภาพต้องจัดให้มีการประเมินภายในองค์กรและองค์กรภายนอกเป็นผู้ประเมิน

การประเมินภายในองค์กร เป็นการประเมินตนเองที่จัดระบบการประเมินอยู่ในระบบการทำงานทุกขั้นตอน การดำเนินงานตามขั้นตอนจะมีการตรวจสอบตนเองเป็นระยะ ๆ เป็น การประเมินเพื่อปรับปรุงคุณภาพ การประเมินตนเองต้องประเมินทั้งสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาปัจจัยของการทำงานที่ เป็นการตรวจสอบความพร้อมก่อนทำงาน ประเมินกระบวนการทำงานเป็นระยะ ๆ ประเมินผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และผลสำเร็จ เพื่อเข้าสู่สังคมและอาชีพ การประเมินในองค์กร ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนการประเมินของผู้ร่วมงาน ผลการประเมินใช้เพื่อการปรับปรุงงาน หลีกเลี่ยงการจัดอันดับผลงาน และประเมินของคณะไป

ประเมินรายบุคคล

การประเมินจากองค์กรภายใน สถานศึกษาเป็นผู้ประเมินตนเอง และประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียนด้วยตนเอง ดังนั้นจำเป็นต้องมีหน่วยงานภายนอกโรงเรียนทำการประเมินคุณภาพส่วนรวม เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดระดับคุณภาพ และชี้้นำการปรับปรุงคุณภาพและใช้เป็นข้อมูลในการบริหารคุณภาพการศึกษา

การประเมินจากองค์กรภายนอกจะใช้วิธีรวมกลุ่มโรงเรียนร่วมกันกำหนดกรอบการประเมินให้ครอบคลุมการจัดการศึกษาทั้งระบบ สำหรับการประเมินผู้เรียนต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาด้านต่าง ๆ ให้ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน นอกจากนี้อาจจะมีการกล่าวง เช่น กรมวิชาการประเมินคุณภาพการศึกษาในชั้นที่จบการศึกษาแต่ละระดับ และส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือประเมินร่วมกันในการประเมินคุณภาพการศึกษาชั้นก่อนจบการศึกษาแต่ละระดับเพื่อให้เครื่องมือเหมือนกันใช้ประเมินคุณภาพการศึกษาอันนำไปสู่การประกันคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

9. การรายงานผล การรายงานผลเป็นภาระงานสำคัญที่ทำให้ทราบความสำเร็จหรือความล้มเหลว เป็นการสื่อสารระหว่างคณะผู้ปฏิบัติงาน และระหว่างโรงเรียนกับนักเรียนผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพการศึกษา การรายงานต้องให้ภาพชัดเจนของกระบวนการทำงานตามแผนงานของโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายการศึกษาของโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน

แนวทางการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกระบวนการในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545 ,หน้า 106-112)

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผลุกระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการดังกล่าวนี้ เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบและเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่เกิดจากการเรียนรู้

ร่วมกันของบุคลากร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

สถานศึกษาต้องดำเนินการจัดทำระบบบริหารและสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ

1.1 จัดระบบโครงสร้างการบริหารงานให้เหมาะสมกับสภาพสถานศึกษาโดยคำนึงถึงสภาพทั่วไปของสถานศึกษา บุคลากรและทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่โดยทุกฝ่ายต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระบบโครงสร้างดังกล่าว

1.2 เตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยพัฒนาบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาให้เห็นความสำคัญ และมีเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอกโดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ การกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาการวางแผนพัฒนาคุณภาพภายในทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การพัฒนาคุณภาพ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามผลการประเมินตนเอง การเขียนรายงานประจำปีหรือรายงานประเมินตนเอง การนำผลการประเมินเพื่อเตรียมรับการประเมินภายนอกของสถานศึกษา รวมทั้งการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยมีวิธีการหลากหลายในการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการประชุมชี้แจงเพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจหรือการไปศึกษาดูงาน โรงเรียนแกนนำหรือโรงเรียนตัวอย่างการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน การเชิญวิทยากรมาบรรยาย เป็นต้น

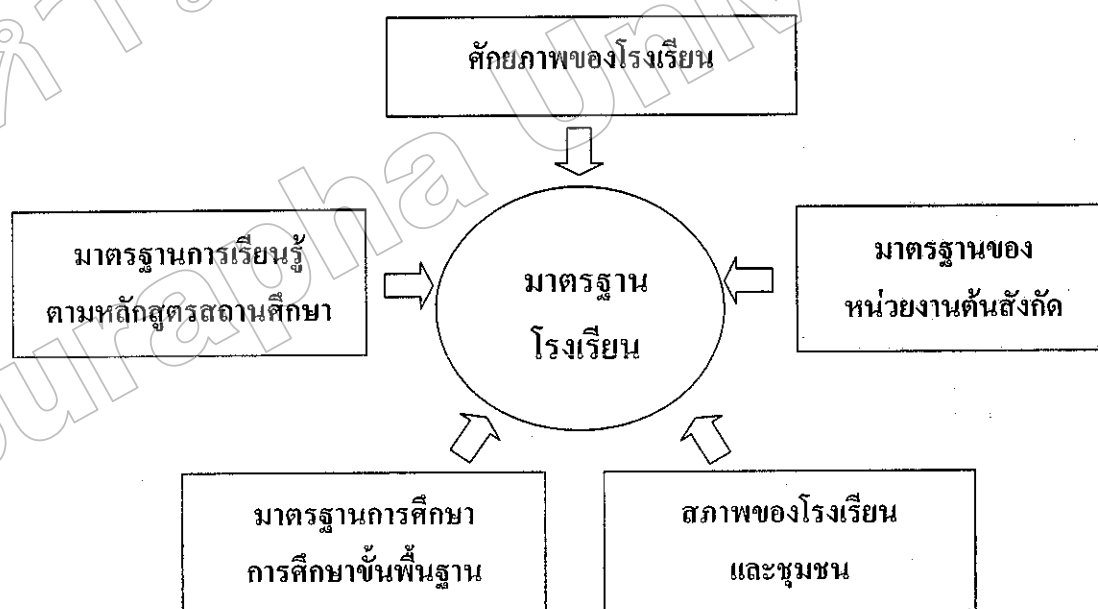
1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ถือว่าเป็นหน้าที่ของบุคลากรภายในสถานศึกษาทุกคน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา และเลขาธิการกำหนดบทบาทของบุคลากรภายในสถานศึกษา โดยคณะกรรมการนี้มีหน้าที่กำหนดแนวทางและวิธีการเกี่ยวกับการดำเนินการช่วยเหลือและสนับสนุนให้การพัฒนาสามารถดำเนินการไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีหน้าที่เสนอสถานศึกษาแต่งตั้งบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษา

1.4 วางแผนและจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศภายในสถานศึกษาให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเพียงพอ สอดคล้องกับภารกิจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานทั้งข้อมูลในเชิงกายภาพได้แก่ ข้อมูลจำนวนอาคารสถานที่ ข้อมูลจำนวนบุคลากร เป็นต้นและข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลจุดเด่น จุดด้อยของสถานศึกษา ข้อมูลนักเรียนเป็นราย

บุคคล เป็นต้น ซึ่งโรงเรียนอาจจะต้องทำการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งด้าน ปัจจัย กระบวนการดำเนินงาน และผลผลิต อันได้แก่ คุณภาพนักเรียน คุณลักษณะครูและผู้บริหาร สภาพโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งจะนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ ศักยภาพของโรงเรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูล พื้นฐานในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต่อไป รวมทั้งมีระบบการใช้และ การให้บริการที่สะดวกรวดเร็วทันต่อการใช้งาน

2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา

สถานศึกษาต้องทำการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาเพื่อเป็นเป้าหมายสูงสุดในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาอาจทำการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์มาจาก มาตรฐานการศึกษาจากหลายหน่วยงาน เช่น มาตรฐานสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด และมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ สถานศึกษาจัดทำมาตรฐานขึ้นมาใหม่เป็นของตนเองก็ได้ โดยมุ่งเน้นให้มาตรฐานของ สถานศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพโรงเรียนและชุมชนและศักยภาพของโรงเรียนดังภาพที่ 2

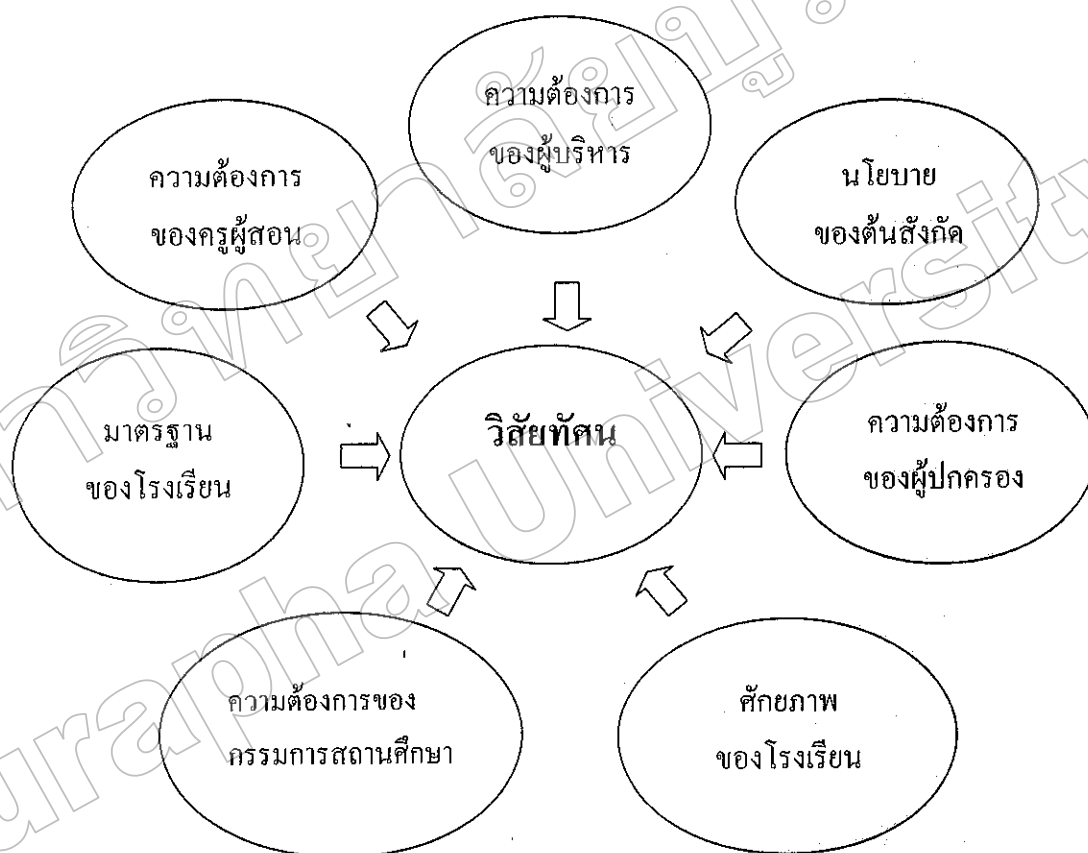

ภาพที่ 2 การกำหนดมาตรฐานโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 107)

3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

เมื่อสถานศึกษามีมาตรฐานสถานศึกษาแล้ว สถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้อง

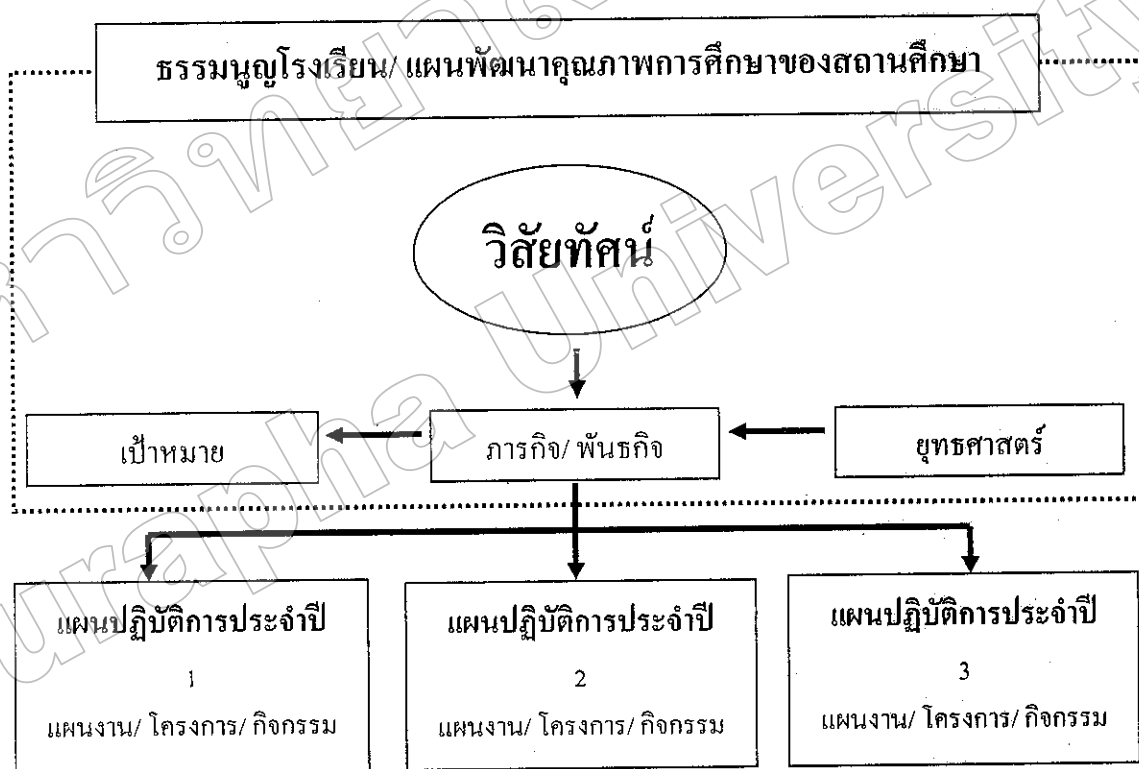
ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์หรือความคาดหวังของสถานศึกษาซึ่งเป็นสภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาตามแผนระยะยาว โดยต้องคำนึงถึงความต้องการหรือความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชนที่มีต่อสถานศึกษามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และที่สำคัญต้องสอดคล้องกับศักยภาพของสถานศึกษาอีกด้วย ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 108)

เมื่อสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์หรือความคาดหวังแล้ว จึงร่วมกันกำหนดสิ่งที่สถานศึกษาต้องกระทำเพื่อให้เกิดผลตามวิสัยทัศน์/ ความคาดหวัง ที่ร่วมกันตั้งไว้ ซึ่งได้แก่ภารกิจ/พันธกิจของสถานศึกษานั้นเอง ทั้งนี้ในแต่ละภารกิจนั้นจำเป็นจะต้องมีเป้าหมายปลายทางในการพัฒนา และมีการกำหนดเทคนิค/ วิธีการที่จะทำให้ภารกิจบรรลุเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถานศึกษา การกำหนดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องระหว่าง

วิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์และแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่สถานศึกษาจะดำเนินการในแต่ละปีตามที่ได้วางแผนไว้ แล้วจึงนำสิ่งเหล่านี้มารวบรวมเป็นแผนการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในระยะยาว อันได้แก่ ธรรมนูญสถานศึกษา หรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา หลังจากนั้นจึงทำการรวบรวมแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมที่สถานศึกษาต้องดำเนินการในแต่ละปี มาจัดทำเป็นแผนพัฒนาคุณภาพระยะสั้นที่เรียกว่า แผนปฏิบัติการประจำปี การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาวนั้น จะต้องมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องร่วมกันลงนามและรับรองแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นด้วยเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมรับทราบและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั่นเอง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เราสามารถนำมาเขียนความสัมพันธ์ในลักษณะของภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 109)

การกำหนดแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมในแต่ละภารกิจ แต่ละปีนั้น โรงเรียนต้องคำนึงถึงความสำคัญหรือความจำเป็นเร่งด่วน รวมทั้งพิจารณาว่า สามารถตอบสนองวิสัยทัศน์หรือภารกิจได้หรือไม่ โรงเรียนต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม

อาจกำหนดเป็นแผนระยะสั้น หรือต่อเนื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า สามารถตอบสนองเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ดีหรือไม่เพียงไร ที่สำคัญควรให้ครอบคลุมวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และจุดเน้นของโรงเรียนที่กำหนดไว้ แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม เหล่านี้ ไม่ควรกำหนดให้มากเกินไปจนไม่สามารถปฏิบัติได้จริงในแต่ละปี แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม เดียวถ้าสามารถตอบสนองได้หลาย ๆ ภารกิจหรือหรือเป้าหมายก็จะเป็นการดีและที่สำคัญสถานศึกษาควรคำนึงถึงศักยภาพของสถานศึกษาด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากรในสถานศึกษา ทรัพยากร งบประมาณ และสภาพทั่วไปของสถานศึกษา

4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแผนการดำเนินงานที่ได้ร่วมกันวางเอาไว้โดยผู้บริหารบุคลากรภายในสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องต้องร่วมกันดำเนินกิจกรรมตามแผนงานและโครงการให้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศ จากผู้บริหารหรือผู้ที่รับผิดชอบตั้งแต่เริ่ม โครงการ จนถึงสิ้นสุดแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ซึ่งบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษา

5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมตามแผนงาน/ โครงการ ได้ดำเนินกิจกรรมตามแผนไปแล้ว สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการตรวจสอบ ทบทวนและติดตามอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่ม โครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ และสิ้นสุดโครงการ โดยผู้บริหารเป็นผู้ดำเนินการหรือให้ผู้แทนเป็นผู้ดำเนินการนิเทศติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา กระบวนการตรวจสอบผลการดำเนินงานหรือเรียกอีกอย่างว่า การประเมินตนเองของแต่ละสถานศึกษาจะมีรูปแบบไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับศักยภาพของสถานศึกษา กล่าวคือ อาจใช้วิธีง่าย ๆ เช่น การประชุมพบปะเพื่อสรุปผล จุดเด่น/ จุดด้อย ของแผนการดำเนินงานหรือ อาจใช้กระบวนการประเมินตนเองที่มีการแต่งตั้ง การกำหนดบทบาทหน้าที่ และผู้รับผิดชอบแต่ละขั้นตอน การกำหนดกรอบการประเมินตนเอง และการสรุป

สำหรับการกำหนดกรอบในการประเมินตนเอง ตามภารกิจ/ กิจกรรมหรือมาตรฐานของโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบติดตามผลนั้น เป็นการบอกให้ทราบถึง วิธีการ เครื่องมือ ผู้ให้ข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผล ระยะเวลา และผู้รับผิดชอบ ซึ่งเมื่อสถานศึกษาได้กรอบการประเมินที่กำหนดไว้ ได้แก่ การสร้างเครื่องมือ เพื่อนำไปใช้ตรวจสอบผลการดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

6. การประเมินคุณภาพการศึกษา

เมื่อสถานศึกษาดำเนินตามระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนตั้งแต่การจัดระบบการบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนา

คุณภาพการศึกษาหรือธรรมเนียมสถานศึกษาการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการดำเนินการตามแผน ตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยประเมินคุณภาพการศึกษานั้นดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะคือ

6.1 การประเมินผลสัมฤทธิ์นักเรียนตามสาระการเรียนรู้และคุณลักษณะที่สำคัญตามหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในทุกระดับช่วงชั้นของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระคุณลักษณะที่พึงประสงค์ความสามารถในการอ่าน การคิด วิเคราะห์ การเขียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยเครื่องมือประเมินที่ได้มาตรฐานในขณะเดียวกันหน่วยงานต้นสังกัดจะดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในทุกระดับชั้น ป.3 ป.6 และ ม.3 ในทุกสถานศึกษาเพื่อเทียบเคียงผลการประเมินกับเกณฑ์มาตรฐานกลางและยกระดับคุณภาพสถานศึกษา

6.2 การประเมินคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานสถานศึกษาโดยสถานศึกษาต้องดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษา ตามกรอบมาตรฐานสถานศึกษาที่ร่วมกันกำหนดในทุกมาตรฐานด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

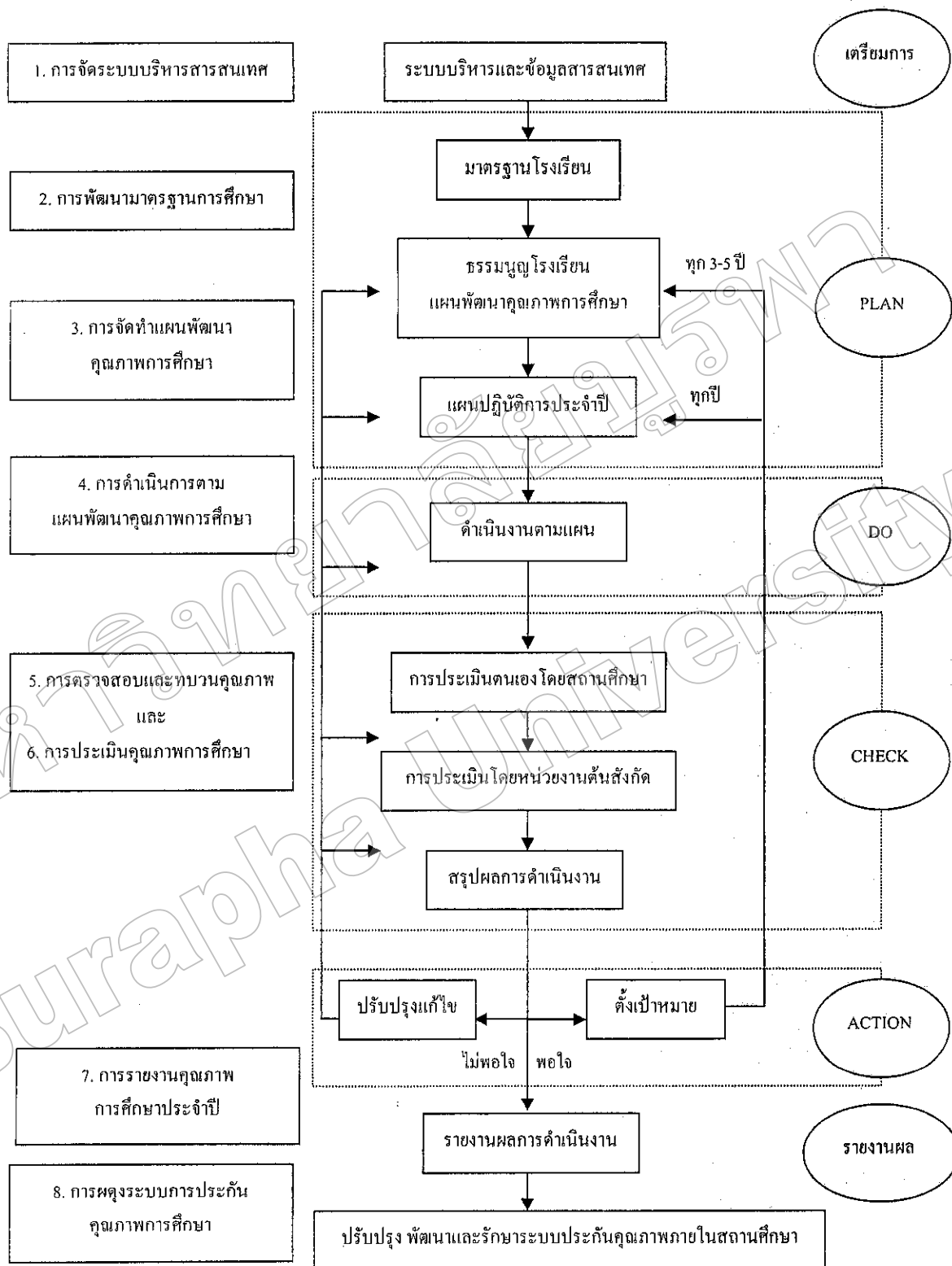
เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว สถานศึกษาจะต้องดำเนินการรายงานผลการดำเนินการให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชนได้รับทราบ โดยการดำเนินการนั้นสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีการ เช่น การจัดทำรายงาน อันได้แก่ รายงานประจำปี รายงานการประเมินตนเอง การจัดทำจุลสารเผยแพร่การรายงานโดยเสียงตามสาย การชี้แจงในที่ประชุมผู้ปกครอง เป็นต้น โดยในที่นี้ จะกล่าวถึงเฉพาะการจัดทำรายงาน ซึ่งเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยสถานศึกษาจะต้องดำเนินการรายงานผลการดำเนินการเมื่อดำเนินงานมาจนสิ้นสุดในแต่ละปี ในลักษณะของรายงานประจำปี ซึ่งสถานศึกษาอาจรายงานตามกรอบภารกิจที่สถานศึกษาดำเนินการก็ได้หรือตามกรอบมาตรฐานของสถานศึกษาก็ได้โดยพยายามรายงานให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินการและผลการดำเนินการตลอดทั้งปีของสถานศึกษา และเมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินงานมาจนสิ้นสุดแผนพัฒนาคุณภาพระยะยาว สถานศึกษาต้องดำเนินการจัดทำรายงานการประเมินตนเองซึ่งสถานศึกษาอาจนำเสนอในรูปแบบของกรอบมาตรฐานของสถานศึกษาโดยพยายามรายงานให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินการและผลการดำเนินการตลอดทั้งแผนพัฒนาคุณภาพระยะยาว

8. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพจนเสร็จสิ้นแล้วนั้น

สถานศึกษาจะต้องนำผลจากการตรวจสอบ ติดตาม ทบทวน ประเมินผลในช่วงของก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังการดำเนินการ มาปรับปรุงพัฒนา และรักษาระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งจากขั้นตอนของการดำเนินการของสถานศึกษาในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการดำเนินพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาที่กำลังดำเนินการอยู่โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการดำเนินการ ซึ่ง ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan) การดำเนินการตามแผน (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Action) ดังภาพที่ 5

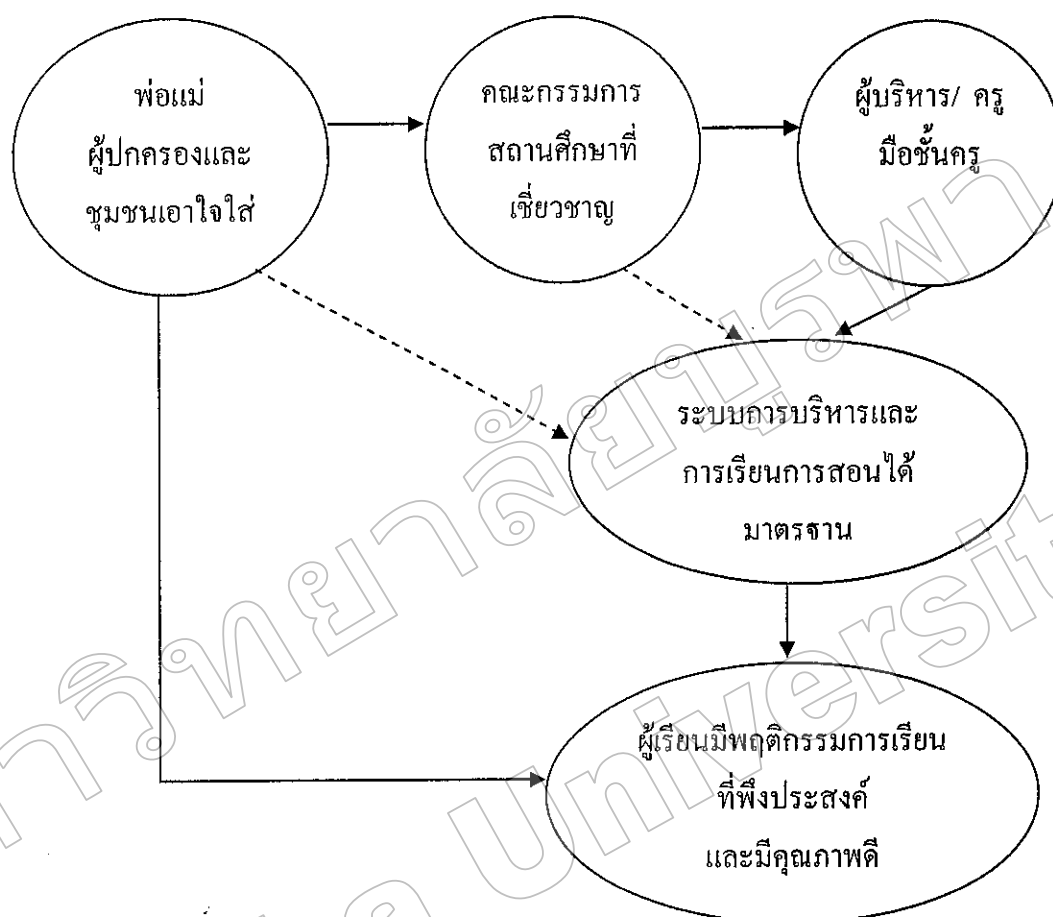
ภาพที่ 5 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 112)

การประเมินคุณภาพภายนอก

ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินคุณภาพภายนอก คือ การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เชื่อว่า คุณภาพของการศึกษาคือ คุณภาพของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และมีคุณภาพดี คุณภาพของผู้เรียนดังกล่าวขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของพ่อแม่ ผู้ปกครองและ ชุมชน ระบบการบริหารที่ได้มาตรฐานและระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ อีกทั้งเชื่อว่า ความเอาใจใส่ของพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนน่าจะส่งผลโดยอ้อมต่อระบบการบริหาร และระบบการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน และส่งผลโดยตรงต่อการได้มาซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาที่เชี่ยวชาญ คณะกรรมการสถานศึกษาที่เชี่ยวชาญน่าจะส่งผลโดยตรงต่อการมีผู้บริหารและครูมืออาชีพ และน่าจะส่งผลโดยอ้อมต่อมาตรฐานของระบบบริหารและการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งเชื่อว่าผู้บริหารและครูมืออาชีพจะนำไปสู่ระบบการบริหาร และระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนสูงและมีคุณภาพดี เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุขสนุกกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสรุปคุณภาพของสถานศึกษา แสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แนวคิดของใช้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (สมศ., 2547, หน้า 36)

ความเชื่อพื้นฐานของการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ความสำเร็จของการดำเนินงาน (Achievement) ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความตระหนัก (Awareness) และระดับความพยายาม หรือการปฏิบัติ (Attempt) ในเรื่องนั้น ๆ ของบุคลากรในการพัฒนาสถานศึกษา หากสถานศึกษาไม่บรรลุผลสำเร็จของการดำเนินงานตามเกณฑ์ที่กำหนดก็น่าจะพิจารณาระดับความพยายาม หรือการปฏิบัติและความพร้อม โดยเฉพาะความตระหนักถึงความสำเร็จต่อมาตรฐานนั้น ๆ ของบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อนำไปสู่แนวทางการปรับปรุง และพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา จึงต้องเริ่มต้นด้วยการสร้างความตระหนักต่อมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกฝ่าย ทำงานด้วยความเพียรพยายามเพื่อคุณภาพของผู้เรียน เป็นการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั่นเอง การประเมินคุณภาพ

ภายนอกตามมาตรฐานการศึกษาจึงได้รับการออกแบบขึ้นเพื่อสนองความต้องการข้อมูลและสารสนเทศอย่างครอบคลุมครบถ้วน เพื่อรองรับการกำหนดแนวทางปรับปรุง และพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาตามที่กำหนดใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี มีความสามารถ (คนเก่ง) และมีความสุข มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการบริหารจัดการรวมทั้งการทำงานที่เน้นคุณภาพ เป็นการทำงานที่เป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยสถานศึกษาจะต้องมีการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐาน แล้วรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบทุกปี และได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อชี้จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาให้สถานศึกษาได้พัฒนาคุณภาพต่อไป

การประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีแนวคิดบนพื้นฐานของการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายหลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย รวมทั้งผลักดันให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพดียิ่งขึ้นตามความต้องการของผู้เรียนและผู้รับบริการ ซึ่งหลากหลายตามวัตถุประสงค์และบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ โดยใช้การรายงานตามความจริงให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ

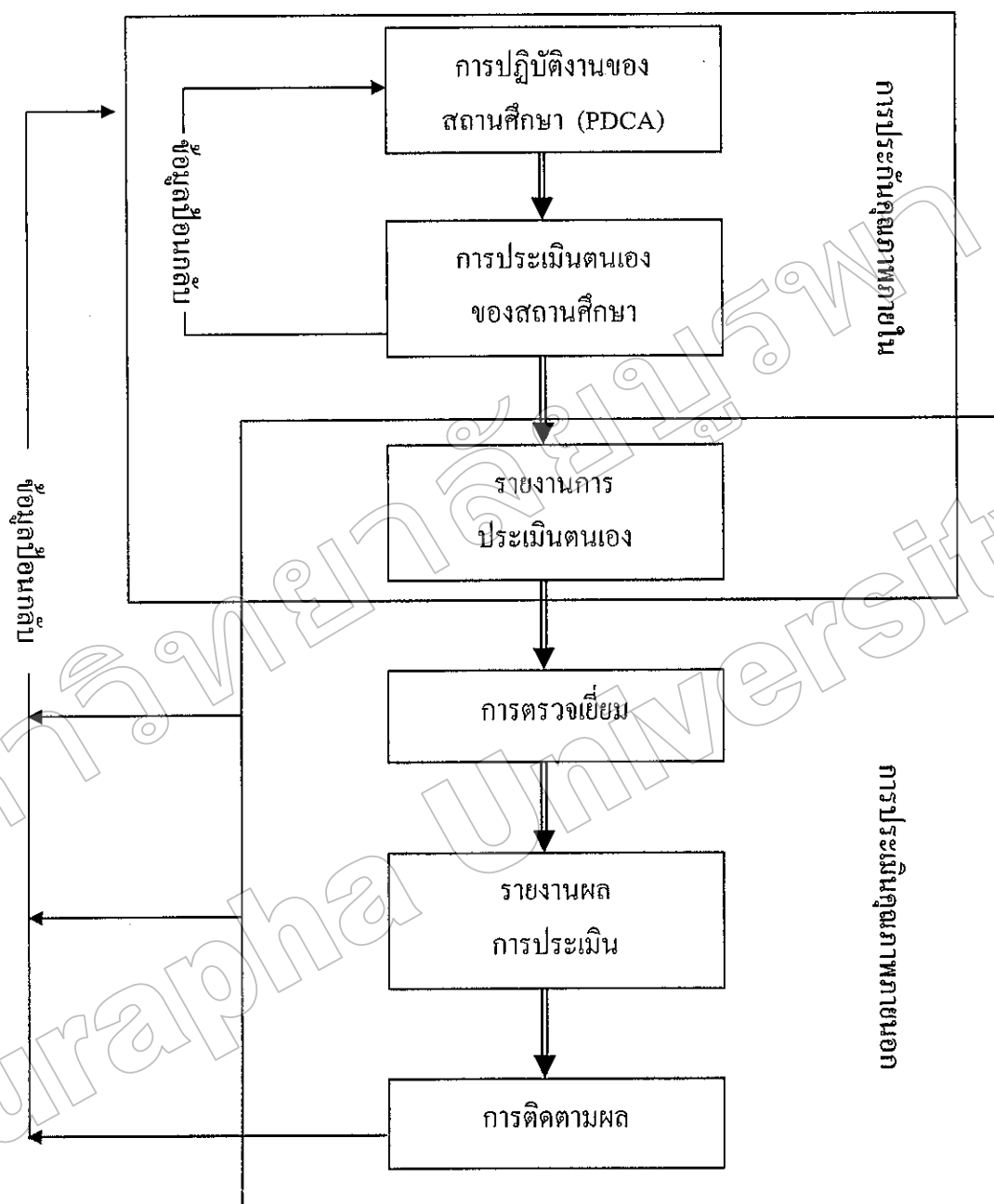
กรอบการประเมินคุณภาพภายนอกจะดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้เป็นมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินภายนอกมี 14 มาตรฐาน ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียน มาตรฐานเกี่ยวกับการสอนของครู และมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหาร

การประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอกเชื่อมโยงกันด้วยมาตรฐานการศึกษา โดยสถานศึกษาจะใช้มาตรฐานการศึกษาใดก็ได้ตามความเหมาะสมและบริบทของสถานศึกษา แต่ควรมีส่วนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินภายนอก ซึ่งพัฒนาตามจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติรวมอยู่ด้วย

การประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบ

คุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา จะต้องส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อให้คณะผู้ประเมินภายนอกได้ศึกษาอย่างละเอียดก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายนอก เป็นงานที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน และเป็นการตรวจสอบผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานแก่สถานศึกษา และทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง การประเมินคุณภาพภายนอกจึงมีความสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน ดังแสดงในภาพที่ 7 นี้

ภาพที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก
(สมศ., 2547, หน้า 40)

จากภาพที่ 7 แสดงให้เห็นว่า เมื่อสถานศึกษามีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และจัดทำรายงานการประเมินตนเองเป็นประจำทุกปี (Self-Assessment Report หรือเรียกย่อ ๆ ว่า SAR) รายงานดังกล่าวจะเสนอต่อ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

(องค์การมหาชน) เพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาจะช่วยให้คณะผู้ประเมินภายนอกสามารถวางแผนในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินคุณภาพของสถานศึกษาได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว การประเมินตนเองจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินตนเอง มิได้มีความหมายเฉพาะการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นผลจากระบวนการจัดการเรียนการสอนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงกระบวนการดำเนินงานบริหารจัดการทุกด้านตามสภาพที่เป็นอยู่จริงของสถานศึกษา

ดังนั้น การประเมินภายนอกจึงเน้นการประเมินตามสภาพเป็นจริงของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นสภาพการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการบริการต่าง ๆ อย่างไรก็ดีตามถึงแม้เกณฑ์การประเมินตนเองจะครอบคลุมการบริหารงานของสถานศึกษาทุกด้าน แต่เนื่องจากการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมินโดยมีความต่อเนื่องมาจากการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา จึงเป็นงานที่ยืนยันผลของการประเมินภายในที่ทำโดยสถานศึกษาเองว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด

หลักการของการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่ความมีมาตรฐานทางการศึกษาและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลต่อไป ซึ่งรูปแบบและวิธีการดำเนินการจะเป็นไปตามที่กำหนดระเบียบของสำนักงานรับรองสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ

1. เป็นการประเมินเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการตัดสินใจ การจับผิด หรือการให้โทษ
2. ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง และมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้
3. มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมาย และหลักการศึกษาระดับชาติ โดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบายแต่ยังคงมีความหลากหลายในทางปฏิบัติที่สถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน

4. มุ่งเน้นในเรื่องของการส่งเสริมและประสานงาน ในลักษณะกัลยาณมิตรมากกว่า การกำกับควบคุม

5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและการพัฒนาการจัดการศึกษาจากทุก ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก

1. เพื่อตรวจสอบ ยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและการประเมิน คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

2. เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งจะช่วยสะท้อนให้เห็นจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา สาเหตุของปัญหา และเงื่อนไขของความสำเร็จ

3. เพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษาและ หน่วยงานต้นสังกัด

4. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพภายในอย่าง ต่อเนื่อง

5. เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

การดำเนินงานประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและ ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งนั้นมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อ กระตุ้นให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพการบริหาร จัดการศึกษาที่ดี รวมทั้งมีการประเมินสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อสะท้อนจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา เงื่อนไขความสำเร็จของสถานศึกษานั้น ๆ พร้อมเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและ พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับสถานศึกษา และรายงานผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ทราบต่อไป ดังนั้น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จึงได้กำหนดรูปแบบกัลยาณมิตรประเมิน หรือ Amicable Assessment Model: AAM เพื่อให้ การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมินที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม ตามนัยของความเกื้อกูลกันสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังมีขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมการพัฒนา เป็นการสร้างเจตคติที่ดีและพร้อมรับการประเมินคุณภาพ ภายนอก ตามกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้พร้อมรับการประเมินคุณภาพ ภายนอก กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก

เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของรูปแบบกัลยาณมิตรประเมินคุณภาพภายนอกของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กล่าวคือ เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นของการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังระบุไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษา มาตรา 47

สถานศึกษาที่พร้อมรับประเมินคุณภาพภายนอกต้องเป็นสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

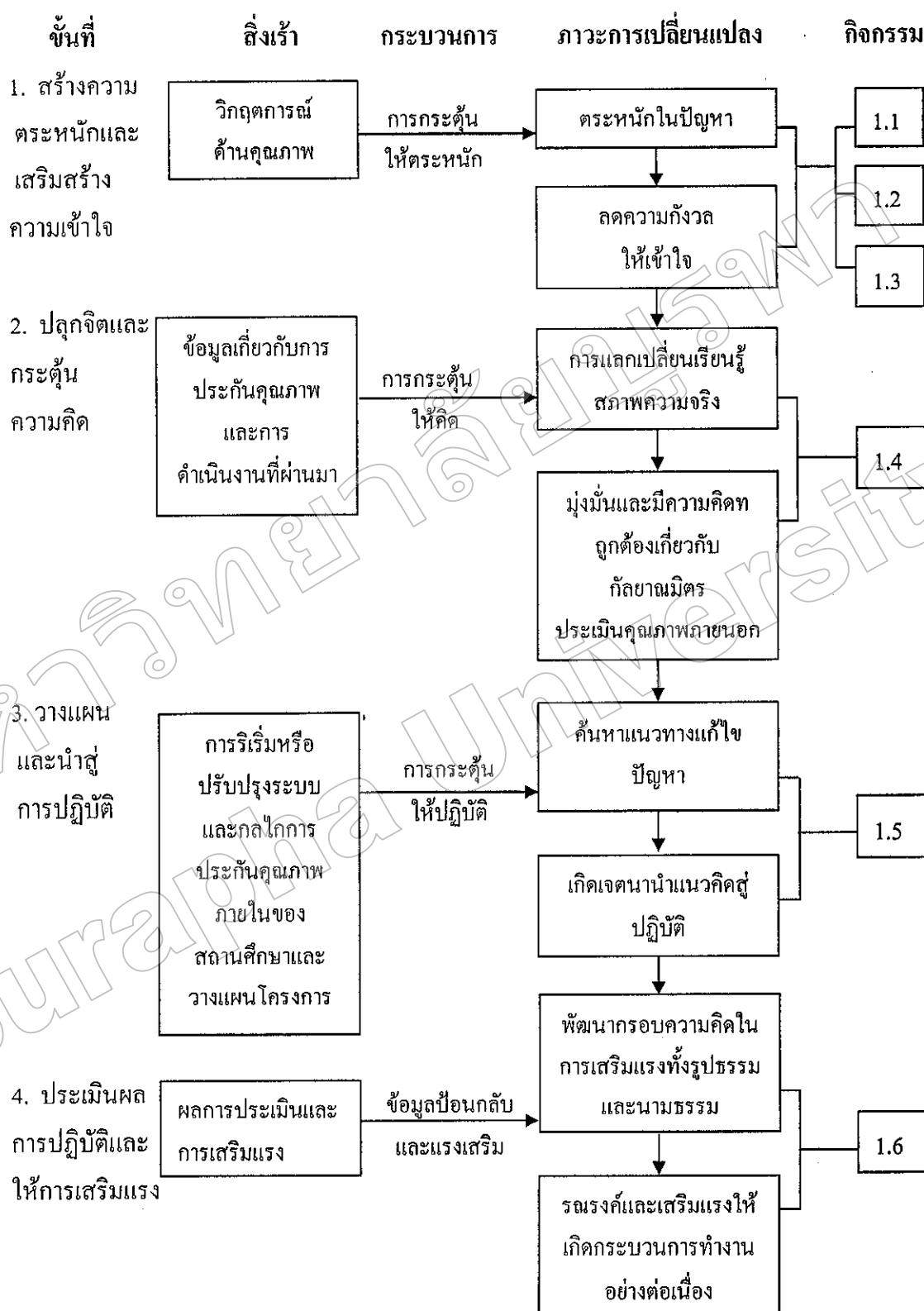
1. มีความตระหนักในการประกันคุณภาพและมีเจตคติตลอดจนความคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอก
2. มีความเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และการประเมินคุณภาพภายนอกโดยการประเมินคุณภาพภายนอก
3. มีระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายในที่เป็นเอกลักษณ์และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ทั้งสถานศึกษาร่วมมือกับชุมชน โดยการสนับสนุนของต้นสังกัด เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขึ้น อีกทั้งสถานศึกษาได้ดำเนินการเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในมาพอสมควรแล้ว
4. มีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองในรูปของรายงานประจำปี เพื่อใช้ในการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อีกทั้งจัดส่งให้ต้นสังกัดและเผยแพร่ให้สาธารณชนได้ทราบ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีหน้าที่ในการสร้างความตระหนักและเตรียมความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพให้สถานศึกษา อีกทั้งการปลูกจิตและกระตุ้นความคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอก ตลอดจนการเสริมความรู้ความสามารถให้พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก ดังนั้น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จึงได้กำหนดกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอก ดังมีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นสร้างความตระหนักและเสริมสร้างความเข้าใจ โดยใช้วิกฤตการณ์ด้านคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดความตระหนักและมีความเข้าใจปัญหาและแนวทางปฏิบัติร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของชาติ
2. ขั้นปลูกจิต และกระตุ้นความคิด เป็นการป้อนข้อมูลและสร้างการรวมตัวของความคิดแก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การประกันคุณภาพภายในของ

สถานศึกษา เพื่อให้เกิดการซึมซับและการรวมตัวของความคิดในการแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา เกิดความมุ่งมั่น และมีความคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกตามรูปแบบกัลยาณมิตรประเมินของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาพที่ 8 กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายนอก(สมศ., 2547, หน้า 45)

3. ขึ้นวางแผนและนำสู่การปฏิบัติ โดยให้แนวทางริเริ่มแก้ปัญหาและการวางแผนโครงการเป็นตัวกระตุ้นเร้าการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองในรูปของพฤติกรรมกรรริเริ่มหรือการปรับปรุงระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อสอดคล้องกับรูปแบบกัลยาณมิตรประเมิน

4. ขึ้นประเมินผลการปฏิบัติและให้การเสริมแรง โดยใช้การประเมินผลงานด้านการให้ข้อมูลป้อนกลับเป็นตัวกระตุ้นเร้าในทางเสริมแรง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในกรรส่งเสริมและพัฒนาให้มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก มีระบบและกลไกประกันคุณภาพภายใน และภายนอกสถานศึกษาที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันและดำเนินการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา

การดำเนินการจัดกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่

1. โครงการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ร่วมรวมพลังเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. โครงการวิทยากรเครือข่ายเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน

3. โครงการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพภายในให้พร้อมรับการประเมินภายนอก

4. โครงการพัฒนาสื่อเพื่อกระตุ้นความคิดปลูกจิตสำนึกให้มุ่งมั่นพัฒนาการประกันคุณภาพภายในให้พร้อมรับการประเมินภายนอก

5. โครงการสนับสนุนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

6. โครงการสถานศึกษาดีเด่นด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 2 สร้างศรัทธาต่อหมอโรงเรียน เป็นการสร้างศรัทธาและมีความไว้วางใจต่อผู้ประเมินภายนอกหรือหมอโรงเรียนและมีความเป็นมิตรต่อกัน โดยการคัดเลือกและพัฒนาผู้ประเมินภายนอกให้เป็นผู้ประเมินภายนอกหรือหมอโรงเรียน ที่มีคุณลักษณะกัลยาณมิตรธรรม 7 ดังนี้

1. น่ารัก เป็นที่สบายใจ และสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าปรึกษาไต่ถาม

2. น่าเคารพ ประพฤติตนสมควรแก่ฐานะ ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่ง และรู้สึกปลอดภัย

3. นำยกย่อง มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง เป็นผู้ฝึกรอบรม และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

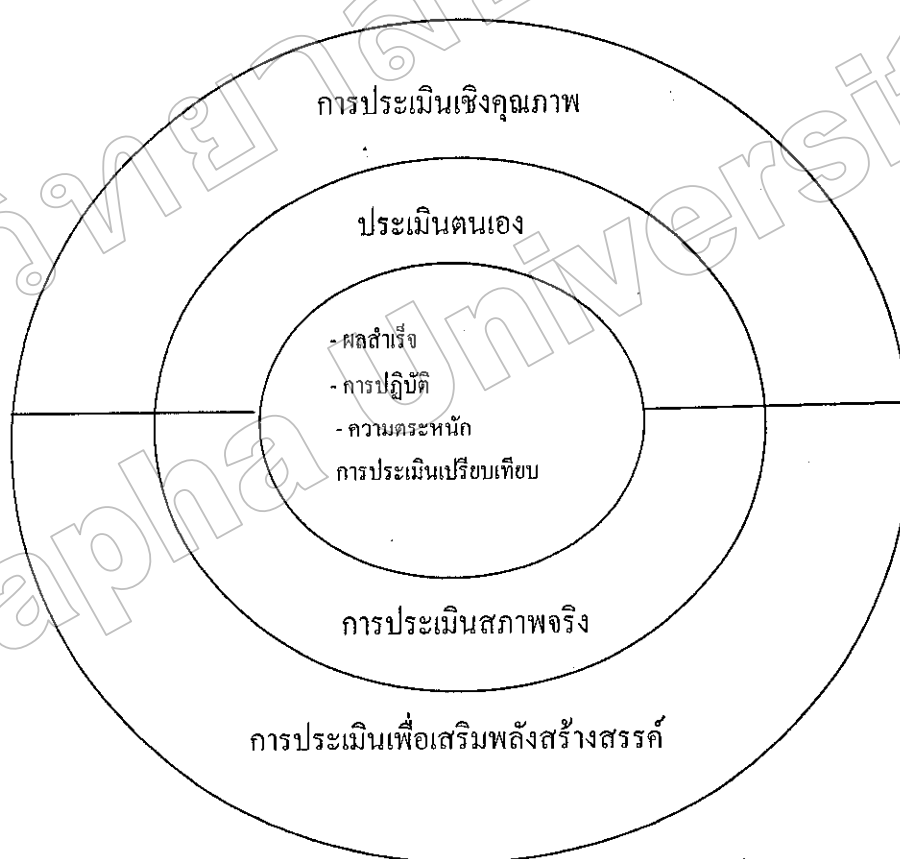
4. รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้

คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือนเป็นที่ปรึกษาที่ดี

5. อดทนต่อถ้อยคำ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำเสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียว

6. สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้ไม่แนะนำเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย

ขั้นที่ 3 เพียรประเมินอย่างกัลยาณมิตร เป็นการประเมินสภาพจริงเพื่อพัฒนาสู่มาตรฐาน โดยการบูรณาการรูปแบบการประเมินตนเอง (Self Assessment) การประเมินสภาพจริง (Realistic Assessment) การประเมินเพื่อเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) การประเมินเทียบมาตรฐาน (Conformity Assessment) และการประเมินเชิงคุณภาพ ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 การบูรณาการรูปแบบการประเมินสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก(สมศ., 2547, หน้า 48)

ขั้นที่ 4 ชี้นำและเสริมแรงพัฒนา เป็นการช่วยเหลืออย่างจริงใจและให้เสริมแรง โดยการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างตรงไปตรงมา ชื่นชมความสำเร็จของสถานศึกษา ชี้จุดพัฒนาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษาที่พึงประสงค์ ตามความมุ่งหมาย

และหลักการ รวมทั้งแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในอนาคตจะมีการให้หนังสือรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาอีกด้วย อีกทั้งได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากต้นสังกัด และทุกภาคที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาและระบบการศึกษาของประเทศ

โดยสรุป รูปแบบกัลยาณมิตรประเมินคุณภาพภายนอกของประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ส่งเสริมพัฒนา สร้างศรัทธาต่อหอโรงเรียน เพียรประเมินอย่างกัลยาณมิตร และชี้ทิศเสริมแรงพัฒนา เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมคุณภาพและเกิดความต้องการใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการให้ได้มาตรฐานและขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา โดยการปรับการเรียน เปลี่ยนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพให้เป็นคนเก่ง คนดี สนุกกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับเป้าหมายและวิธีการของรูปแบบกัลยาณมิตรประเมินสรุปดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบกัลยาณมิตรประเมินจำแนกตามเป้าหมายและวิธีการ

ขั้นที่ 1	เป้าหมาย	วิธีการ
1. ส่งเสริมและ พัฒนา	เจตคติที่ดีและพร้อมรับการประเมิน คุณภาพภายนอก	ส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้ สถานศึกษาพร้อมรับการประเมิน คุณภาพภายนอก ด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน
2. สร้างศรัทธา ต่อหมอโรงเรียน	ผู้รับการประเมินเกิดศรัทธาและมี ความไว้วางใจต่อผู้ประเมินภายนอก และมีความเป็นมิตรต่อกัน	คัดเลือกโดยการฝึกอบรมและพัฒนา ผู้ประเมินภายนอกอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นผู้ประเมินภายนอกที่มี คุณลักษณะกัลยาณมิตรธรรม 7 และ เป็นผู้ประเมินมืออาชีพ
3. เพียรประเมิน อย่างกัลยาณมิตร	ผลประเมินยืนยันสภาพจริงเพื่อ พัฒนาสู่มาตรฐาน	บูรณาการรูปแบบการประเมินตนเอง (Self Assessment) การประเมิน สภาพจริง (Realistic Assessment) การประเมินเสริมพลังสร้างสรรค์ (Empowerment Evaluation) การประเมินเชิงคุณภาพ และ การประเมินเทียบมาตรฐาน (Conformity Assessment)
4. จี๊ทิตและ เสริมแรงพัฒนา	การช่วยเหลืออย่างจริงใจและให้แรง เสริมจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) จากต้นสังกัดและ จากทุกภาคี	รายงานผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกอย่างตรงไปตรงมา โดย การชื่นชมความสำเร็จของ สถานศึกษา ชี้จุดพัฒนาและให้ ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐาน การศึกษาที่พึงประสงค์ ให้หนังสือ รับรองมาตรฐาน และประเมิน คุณภาพการศึกษาให้รางวัล และ ส่งเสริมสนับสนุนโดยต้นสังกัด

วิธีการและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2

(พ.ศ. 2549 – 2553)

ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ต้องจัดทำข้อเสนอแนะต่อต้นสังกัดในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดคณะกรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้พิจารณาวิธีการและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2549–2553 เพื่อการจำแนกผลการจัดการศึกษาว่าได้มาตรฐานหรือไม่ โดยได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการการบริหารสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในการประชุมครั้งที่ 13/ 2548 วันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 โดยให้พิจารณาจากเกณฑ์ต่อไปนี้

1. การประเมินอิงเกณฑ์ ให้พิจารณาตามมาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กำหนดโดยจะมีการสรุปการประเมินในระดับตัวบ่งชี้และระดับมาตรฐาน
2. การประเมินอิงสถานศึกษา ให้พิจารณาจากการที่สถานศึกษาดำเนินการตามข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และพัฒนาการของคุณภาพสถานศึกษา ตลอดจนมีผลการดำเนินงานบรรลุมาตรฐาน/ เป้าหมายตามแผนของสถานศึกษารวมทั้งการมีความตระหนักในความสำคัญและความพยายามในการพัฒนาสู่มาตรฐานของสถานศึกษา

ซึ่งมีวิธีการประเมินในแต่ละแบบดังนี้

1. การประเมินแบบอิงเกณฑ์ มีการประเมิน 2 ระดับ คือการประเมินในระดับตัวบ่งชี้และการประเมินในระดับมาตรฐาน ได้แก่

1.1 การประเมินในระดับตัวบ่งชี้ พิจารณาจากร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาในแต่ละตัวบ่งชี้ เป็น 4 ระดับ คือ

ตารางที่ 2 เกณฑ์การพิจารณาจากร้อยละเฉลี่ยในแต่ละตัวบ่งชี้

เกณฑ์การพิจารณา	ระดับคุณภาพ
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาดำกว่า ร้อยละ 50	ปรับปรุง
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาระหว่าง ร้อยละ 50 - 74	พอใช้
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาระหว่าง ร้อยละ 75 - 89	ดี
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาระหว่าง ร้อยละ 90 ขึ้นไป	ดีมาก

1.2 การประเมินในระดับมาตรฐาน ให้พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน เป็น 4 ระดับ คือ

ตารางที่ 3 เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน

เกณฑ์การพิจารณา		ระดับคุณภาพ
ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1.74	ปรับปรุง
ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้	ระหว่าง 1.75 – 2.74	พอใช้
ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้	ระหว่าง 2.75 – 3.49	ดี
ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้	ระหว่าง 3.50 – 4.00	ดีมาก

2. การประเมินอิงสถานศึกษา ประกอบด้วย การพิจารณาพัฒนาการของคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และการบรรลุมาตรฐาน เป้าหมายของสถานศึกษา โดยมีมิติในการพิจารณาวิธีการพิจารณา และการสรุปผลการพิจารณา ดังนี้

2.1 มิติในการพิจารณา พัฒนาการของคุณภาพการศึกษา และการบรรลุมาตรฐาน เป้าหมายตามแผนของสถานศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4 มิติในการพิจารณาพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา

พัฒนาการของคุณภาพการศึกษา	บรรลุมาตรฐาน/ เป้าหมายตามแผนของสถานศึกษา	
	บรรลุ	ไม่บรรลุ
มี	ดีมาก (4)	ดี (3)
		มีความตระหนักและความพยายาม พอใช้ (2)
ไม่มี	พอใช้ (2)	ไม่มีความตระหนัก/ พยายาม
		ปรับปรุง (1)

2.2 วิธีการพิจารณา ได้ให้ความหมายของพัฒนาการ และการบรรลุมาตรฐาน/ เป้าหมายตามแผนของสถานศึกษา ดังนี้

มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษาได้ดำเนินการตาม

ข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และผลการประเมินรอบที่สอง (เฉพาะผลการประเมินแบบอิงเกณฑ์) สูงกว่า ผลการประเมินรอบแรก หรือ มีผลการประเมินทั้งรอบแรกและรอบที่สองไม่ต่ำกว่าระดับดี (ดี-ดี)

ไม่มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษาไม่ได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และผลการประเมินรอบที่สอง (เฉพาะผลการประเมินแบบอิงเกณฑ์) ต่ำกว่า ผลการประเมินรอบแรก หรือ ผลการประเมินทั้งรอบแรกและรอบที่สองต่ำกว่าระดับดี และไม่แตกต่างกัน(พอใช้-พอใช้) หรือ (ปรับปรุง-ปรับปรุง)

บรรลุมาตรฐานหรือเป้าหมายตามแผน หมายถึง สถานศึกษามีความสำเร็จในการปฏิบัติ สามารถบรรลุมาตรฐานหรือเป้าหมายของแผนพัฒนาสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน หรือครูหรือ คุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละมาตรฐานโดยนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกไปใช้วางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และมีหลักฐานแสดงความตระหนักในความสำเร็จและความพยายามในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสู่มาตรฐานของสถานศึกษาอย่างเด่นชัด

ไม่บรรลุมาตรฐานหรือเป้าหมายตามแผน หมายถึง สถานศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติไม่สามารถบรรลุมาตรฐานหรือเป้าหมายของแผนพัฒนาสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน หรือครู หรือคุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละมาตรฐาน โดยไม่คำนึงถึงความตระหนักในความสำเร็จและความพยายามในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสู่มาตรฐานของสถานศึกษา

หลักฐานและร่องรอยแสดงความตระหนักในความสำเร็จ และความพยายามในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสู่มาตรฐานของสถานศึกษาให้พิจารณา ดังนี้

ความตระหนักในความสำเร็จของการพัฒนาสู่มาตรฐานหรือเป้าหมายตามแผน พิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 กลุ่มขึ้นไป (ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง) มีความตระหนักในความสำเร็จของการพัฒนาผู้เรียน หรือ ครู หรือ คุณภาพการจัดการของสถานศึกษาตามมาตรฐานนั้น ๆ และมีหลักฐานและร่องรอยยืนยัน จากอย่างน้อย 3 แหล่งขึ้นไป เช่น นโยบายและทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษา ระบบประกันคุณภาพภายใน รายงานประเมินตนเอง เป็นต้น ที่แสดงว่าสถานศึกษามีความตระหนักในความสำเร็จของการพัฒนาผู้เรียน หรือ ครู หรือคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานนั้น ๆ

ความพยายามในการปฏิบัติสู่มาตรฐานการศึกษา พิจารณาจาก การมีหลักฐานและร่องรอยยืนยันทั้ง 5 ข้อ

2.2.1 แผนกลยุทธ์ ธรรมนูญโรงเรียน แผนการจัดโครงสร้างองค์กรของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน หรือ ครู หรือ คุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานนั้น ซึ่ง

พิจารณาได้จากการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็นเป้าประสงค์ของการพัฒนาสถานศึกษา รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา การพูดคุยและสัมภาษณ์บุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ในเรื่องการวางแผนพัฒนาของสถานศึกษา

2.2.2 มีการจัดโครงการ หรือ กิจกรรมสำคัญระดับสถานศึกษาทางการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียน หรือ ครู หรือ คุณภาพการจัดการศึกษาให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งเป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยพิจารณาได้จากแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา เป็นต้น

2.2.3 มีภาคีเข้าร่วมหลากหลายเพียงใด โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย เครือข่าย หรือ ชุมชน เป็นต้น ภาคีที่เข้าร่วมโครงการ กิจกรรม ที่แสดงว่า เป็นโครงการ กิจกรรมระดับสถานศึกษาซึ่งพิจารณาได้จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และโครงการ กิจกรรมของสถานศึกษา

2.2.4 มีโครงการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน หรือ ครู หรือ คุณภาพการจัดการศึกษา ให้บรรลุตามมาตรฐานนั้น ๆ อย่างเป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพียงใด ที่จะแสดงความยั่งยืนของการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานนั้น

2.2.5 ผลการประเมินโครงการ กิจกรรมว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์เพียงใด และเป็นที่พึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด โดยต้องเกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ กิจกรรมและผู้เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 พึงพอใจต่อผลของโครงการ กิจกรรมนั้น ๆ

2.3 การสรุปผลการประเมินอิงสถานศึกษา มีระดับของมาตรฐาน และคะแนน ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ระดับของมาตรฐาน และคะแนนในการสรุปผลการประเมินอิงสถานศึกษา

คำอธิบาย	ระดับ	คะแนน
ไม่มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา และ ไม่บรรลุมาตรฐาน เป้าหมายตามแผน	ปรับปรุง	1 คะแนน
ไม่มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษาแต่บรรลุมาตรฐาน/ เป้าหมายตามแผน หรือ มีพัฒนาการของคุณภาพ การศึกษา แต่ไม่บรรลุมาตรฐาน/ เป้าหมายตามแผน และ หลักฐานแสดงความตระหนักในความสำคัญและความ พยายามในการปฏิบัติอย่างไม่เด่นชัด	พอใช้	2 คะแนน
มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา และมีหลักฐานแสดง ความตระหนักในความสำคัญและความพยายามในการ ปฏิบัติอย่างเด่นชัด แต่ไม่บรรลุมาตรฐาน/ เป้าหมายตาม แผน	ดี	3 คะแนน
มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา และบรรลุมาตรฐาน เป้าหมายตามแผน	ดีมาก	4 คะแนน

3. การรับรองมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในระดับมาตรฐาน

ให้เฉลี่ยผลประเมินระดับมาตรฐานแบบอิงเกณฑ์ และแบบอิงสถานศึกษา ถ้าได้ค่าเฉลี่ยของผลประเมิน ≥ 2.75 จากระบบ 4 คะแนน แสดงว่า สถานศึกษา มีผลการจัดการศึกษาในมาตรฐานนั้น ๆ ที่ได้มาตรฐานคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จะให้การรับรองคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานนั้น ๆ ของสถานศึกษา

4. การรับรองมาตรฐานของสถานศึกษา ในภาพรวม

ในการรับรองคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สถานศึกษาต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

4.1 สถานศึกษามีค่าเฉลี่ยผลประเมินคุณภาพภายนอกไม่ต่ำกว่าระดับดี (≥ 2.75 จากระบบ 4 คะแนน)

4.2 สถานศึกษามีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินในระดับดีขึ้นไปไม่ต่ำกว่า 3 ใน 4 ของ

มาตรฐานที่ประเมิน กล่าวคือ ได้ระดับดีขึ้นไป ไม่ต่ำกว่า 11 มาตรฐานใน 14 มาตรฐาน

4.3 สถานศึกษาไม่มีผลประเมินคุณภาพภายนอกของมาตรฐานอยู่ในระดับปรับปรุง โดยเฉพาะมาตรฐานที่ได้ปรับปรุงทั้งแบบอิงเกณฑ์และอิงสถานศึกษา

ในกรณีที่สถานศึกษาได้รับการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานคุณภาพสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ให้ระบุนวัตกรรม หรือ การปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษาค้าง

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน:

ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549 – 2553) จำนวน 14 มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2549 ดังนี้

1. มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน ประกอบด้วย 28 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1.1 มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์มี 6 ตัวบ่งชี้

คือ

1.1.1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ

1.1.2 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต

1.1.3 ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที

1.1.4 ผู้เรียนมีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ ไม่เห็นแก่ตัว

1.1.5 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

1.1.6 ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.2 มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ

1.2.1 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และออกกำลังกายสม่ำเสมอ

1.2.2 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

1.2.3 ผู้เรียนไม่เสพ หรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมา

หลักเลียงสภาวะเสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย และอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาทางเพศ

1.2.4 ผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น

1.2.5 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

1.3 มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีกีฬา

มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

1.3.1 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ

1.3.2 ผู้เรียนมามีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านดนตรี/ นาฏศิลป์ โดยไม่ขัด

หลักศาสนา

1.3.3 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา/ นันทนาการ

1.3.4 ผู้เรียนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่งดงามของท้องถิ่นและของไทย

1.4 มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

1.4.1 ผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิดอย่างเป็นระบบ และมีการคิดแบบองค์รวม

1.4.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง

1.4.3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

1.5 มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ
คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบขอระดับชาติในระดับดี (ถ้าไม่มีผลระดับชาติให้ใช้ผลทดสอบระดับเขตพื้นที่ หรือผลการเรียนระดับสถานศึกษาตามลำดับ) ใน 8 กลุ่มสาระ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

1.5.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

1.5.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

1.5.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

1.5.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.5.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

1.5.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1.5.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

1.5.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

1.6 มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

1.6.1 ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว

1.6.2 ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

1.6.3 ผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งความรู้ สื่อต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

1.7 มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1.7.1 ผู้เรียนสามารถวางแผน ทำงานตามลำดับขั้นตอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.7.2 ผู้เรียนรักการทำงาน สามารถปรับตัวและทำงานเป็นทีมได้
- 1.7.3 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ

สนใจ

2. มาตรฐานด้านครู มี 2 มาตรฐาน ประกอบด้วย 13 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

2.1 มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ

- 2.1.1 ครูมีคุณลักษณะที่เหมาะสม
- 2.1.2 ครูที่จบปริญญาตรีขึ้นไป
- 2.1.3 ครูที่สอนตรง ตามวิชาเอก/ โท หรือ ความถนัด
- 2.1.4 ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนตามที่คุรุสากำหนด
- 2.1.5 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์

2.2 มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ

2.2.1 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.2 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.3 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.4 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.5 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษามีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.6 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.7 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.8 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 5 มาตรฐาน ประกอบด้วย 15 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

3.1 มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีสามารถในการบริหารจัดการ
มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

3.1.1 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการทำงาน

3.1.2 ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและวิสัยทัศน์

3.1.3 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ

3.1.4 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารที่มีประสิทธิภาพและผู้เกี่ยวข้อง

พึงพอใจในการบริหาร

3.2 มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

3.2.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

3.2.2 สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์

3.2.3 สถานศึกษามีการบริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม และมีการตรวจสอบ

ถ่วงดุล

3.2.4 สถานศึกษามีระบบและดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นไปตาม
กฎกระทรวง

3.3 มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

3.3.1 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมบริการที่ส่งเสริมให้
ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

3.3.2 สถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.3.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

3.4 มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อ
การเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

3.4.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ
และระดับท้องถิ่น เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและ
ท้องถิ่น

3.4.2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

3.5 มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน

ในการพัฒนาการศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

3.5.1 สถานศึกษามีระบบกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

3.5.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพนั้นแปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า (Qualitative Method) ซึ่งทางด้านเทคนิคการวิจัยแล้ว หมายถึงวิธีการการปฏิบัติกระทำกับข้อมูลที่จับต้องไม่ได้ (หรือไม่เป็นตัวเลข) ที่กล่าวเช่นนี้หมายความว่า การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ มิได้ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติเป็นศูนย์กลางวิเคราะห์ผลการวิจัยทั้งเรื่อง แต่เราสามารถใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลบางส่วนได้ (นิศา ชูโต, 2545, หน้า 23)

ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการแสวงหาความรู้โดยพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสิ่งแวดล้อมนั้น วิธีการนี้จะสนใจข้อมูลด้านความรู้สึคนึกคิด ความหมาย คำนิยามหรืออุดมการณ์ของบุคคลภายนอกเหนือข้อมูลเชิงปริมาณ

ความสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงคุณภาพเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักวิจัยที่มุ่งศึกษาปรากฏการณ์สังคม โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์สังคมที่แตกต่างจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ ซึ่งมีลักษณะความสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. เน้นการมองให้เห็นภาพรวม โดยการมองจากหลายแง่มุม
2. เป็นการศึกษาแบบเจาะลึก
3. คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย
4. ใช้การพรรณนาและวิเคราะห์แบบอุปนัย
5. เน้นปัจจัยด้านความรู้สึคนึกคิด จิตใจ ความหมาย

เทคนิคที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การวิเคราะห์เอกสาร อาจทำได้ทั้งโดยวิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพ วิธีการปริมาณคือการกระทำให้ออกเอกสาร ได้แก่ ถ้อยคำ ประโยคหรือใจความในเอกสารเป็นจำนวนที่วัดได้ แล้วจับจำนวนของถ้อยคำ ประโยคหรือใจความเหล่านั้น วิเคราะห์ข้อมูลแบบนัยที่รู้จักกันดีคือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนวิธีเชิงคุณภาพคือ การตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive) จากเอกสารนั้นกล่าวประกอบเอกสารอื่น ๆ โดยอาจจะแบ่ง

ประเภท ตามเนื้อหาของเอกสารแล้วเปรียบเทียบประเภทต่าง ๆ กันด้วยก็ได้

2. การสัมภาษณ์เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าที่ใช้กัน โดยทั่วไปในแขนงวิชาทางสังคมศาสตร์ เป็นรูปแบบของการปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างผู้ถาม และผู้ตอบภายในกฎเกณฑ์วัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูล เป็นการสนทนามีจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ฉะนั้นจึงใช้โดยทั่วไปโดยไม่จำกัดว่าผู้ให้ข้อมูลมีระดับการศึกษาสูงเพียงใด ลักษณะสำคัญของการศึกษาคือความยืดหยุ่น ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสอธิบาย ขยายความหรือซักถามเพิ่มเติมติดต่อกัน เพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจจุดประสงค์ของผู้สัมภาษณ์ ทั้งยังสามารถเปลี่ยนสถานการณ์หรือหาทางวกกลับ เมื่อผู้พูดตอบไม่ตรงคำถาม ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ในขณะที่สัมภาษณ์สามารถสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ตอบได้ ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสสังเกตเห็นสีหน้าท่าทาง ความรู้สึก ปฏิกริยาที่ซ่อนเร้นไว้ในใจที่แสดงออกมา ในขณะที่พูดและไม่พูด การสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (กิตติพัฒน์ นนทปัทมดุลย์, 2546, หน้า 122-124)

2.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือแบบมาตรฐาน (Structured or Standardized Interviews) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามเฉพาะเจาะจงและชัดเจนหลักการและเหตุผลของการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างคือ ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนได้รับคำถามชุดเดียวกันเพื่อว่าจะสามารถเปรียบเทียบคำตอบของแต่ละคนได้สะดวกขึ้น

2.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือปลายเปิด (Unstructured or Open Ended Interviews) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่เหมาะสมที่สุด ในการเก็บรวบรวมสาระด้านการรับรู้โลกและประสบการณ์ของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างสามารถยืดหยุ่นและลื่นไหลไปตามสถานการณ์ได้ดี มีลักษณะเป็นการรวบรวมชุดของคำถามที่สำคัญ ที่มีมาจากข้อสันนิษฐานอันหลากหลาย

2.3 การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured or Guided Interviews) เป็นประเภทที่อยู่ตรงกลางระหว่างการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับแบบไม่มีโครงสร้าง โดยจะกำหนดคำถามที่จะตัดสินใจว่าจะถามอะไรบ้าง หรือใช้คำสำคัญ (Keyword) เป็นเครื่องชี้นำในการสัมภาษณ์เป็นประโยชน์สำหรับการเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหลาย ๆ คน พร้อมกับต้องการความเข้าใจลึกซึ้งในโลกและประสบการณ์ของแต่ละคน

3. การสังเกต หมายถึง การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้น หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเอาอกเอาใจใส่ และกำหนดไว้อย่างมีระเบียบวิธี เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น จุดเด่นสำคัญของการสังเกตคือ ทำให้รู้พฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นธรรมชาติ เป็นข้อมูลตรงตามสภาพความเป็นจริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สยาม สุ่มงาม (2541) ได้ทำการวิจัยกระบวนการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเป็นระยะเวลา 4 เดือน

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี เริ่มดำเนินการปีการศึกษา 2541 ระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี โดยขานรับนโยบาย 4 ประกัน มีการดำเนินงานโดยใช้กรอบซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 3 ขั้นตอน 1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา 2. การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน และ 3. การประเมินคุณภาพโรงเรียนเพื่อให้ได้รับรองมาตรฐานการศึกษา ปัญหาที่พบคือ การนำความรู้ไปถ่ายทอดของศึกษานิเทศก์ให้กับผู้บริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการในงานปกติ คือ การประชุมผู้บริหารประจำเดือน น้อยแห่งที่ใช้ในการฝึกอบรมพิเศษทำให้ผู้บริหารโรงเรียนบางคนได้รับความรู้ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษานอกจากนี้ยังพบว่า การนิเทศ กำกับ ติดตาม การถ่ายทอดยังไม่เป็นระบบ และยังพบว่า ทัศนคติและพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาบางคน ยังมีได้มีการเปลี่ยนแปลงขาดความรู้ความตระหนักในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชน พร้อมทั้งงบประมาณมิได้มีการจัดสรรให้สอดคล้องกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

สุวรรณ วิลาวัลย์ (2543) ได้ศึกษาเรื่องความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนศูนย์ปฏิบัติการศึกษาศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราผลการศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการประเมินคุณภาพการเรียนการสอนอยู่ในระดับที่ดีเป็นส่วนใหญ่ และมีอัตราส่วนของความรู้ความเข้าใจมากกว่าครูฝ่ายปฏิบัติการสอน บุคลากรในกลุ่มที่มีอายุมากมีประสบการณ์ที่ยาวนาน จะมีระดับความรู้ความเข้าใจที่ดีกว่าบุคลากรที่อยู่ในกลุ่มอายุน้อย ส่วนในด้านปัจจัยหลักพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาที่สุดคือ ครูฝ่ายปฏิบัติการสอน จะเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงกับนักเรียน ปัญหาและอุปสรรคสำคัญ คือ ครูฝ่ายปฏิบัติการสอนไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจากแนวเดิมมิได้กระทำเพื่อให้เด็กมีกระบวนการคิด การแก้ปัญหา และหาองค์ความรู้อย่างแท้จริง กระบวนการกำกับ ติดตาม การนิเทศและประเมินผลจากองค์กรภายนอก เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ครูฝ่ายปฏิบัติการสอน เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาตนเอง เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน เพื่อนำไปสู่สำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา

นพรัตน์ จริยะเลอพงษ์ (2544, หน้า 116) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษาของโรงเรียนเทศบาลเมืองตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ตามทัศนะของพนักงานครูเทศบาล กรรมการโรงเรียน และสถานักเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. พนักงานครูเทศบาล กรรมการโรงเรียน และสถานักเรียน มีทัศนะต่อการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา โดยภาพรวม และรายองค์ประกอบต่อไปนี้ 1. ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพพลานามัย และบุคลิกภาพที่ดี 2. องค์ประกอบผู้เรียนปลอดจากสิ่งเสพติดให้โทษ สิ่งมอมเมา โรคเอดส์ และโรคติดต่อร้ายแรง 3. องค์ประกอบผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีค่านิยมที่ พึงประสงค์ 4. องค์ประกอบผู้เรียนเป็นผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม และ ปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย 5. และองค์ประกอบผู้เรียนมีความรักและภูมิใจในความเป็น ไทย สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นราย องค์ประกอบที่ว่า 1. องค์ประกอบผู้เรียนทักษะกระบวนการทำงาน การจัดการเลือกใช้เทคโนโลยี พื้นฐาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนางาน และมีเจตคติอาชีพสุจริต 2. องค์ประกอบผู้เรียนมี ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 3. และ องค์ประกอบผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม อยู่ใน ระดับปานกลาง

2. การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ตามตัวแปร พนักงานครูเทศบาล กรรมการโรงเรียน และสถานักเรียน โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

อภิวัฒน์ ใจยังยืน (2546) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า สภาพการปฏิบัติงานตาม มาตรฐานการศึกษาของข้าราชการครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านได้แก่ ด้าน ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ก็มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับในระดับมาก เช่นเดียวกัน ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาของข้าราชการครู โดยภาพรวมมี ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน ก็พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเหมือนกัน และเมื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาของข้าราชการครู ตาม ตัวแปรตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน ก็พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จักรพันธุ์ จันตะสา (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 โดยรวมทุกงานและในแต่ละงานอยู่ในระดับมาก ยกเว้นงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536

โดยรวมทุกงานและในแต่ละงานไม่แตกต่างกัน ยกเว้นงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 โดยรวมทุกงานและในแต่ละงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ยกเว้นงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีกลุ่มอายุแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ไม่แตกต่างกัน แต่ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 โดยรวมทุกงานและในแต่ละงานไม่แตกต่างกัน ยกเว้นอาคารสถานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

สุกัญญา ภูพิวโลก (2543) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการดำเนินงานด้านมาตรฐานการเรียนการสอนตามนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดเลย พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ด้านมาตรฐานการเรียนการสอนตามนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ทั้ง 10 มาตรฐาน โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก พบว่า มาตรฐานที่เห็นว่ามีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ได้แก่ มาตรฐานที่ 8 การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถและความถนัดตามศักยภาพโดยส่งเสริมจุดเด่น และแก้ไขจุดด้อยของนักเรียนเป็นรายบุคคล มาตรฐานที่ 5 การจัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับสภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อม มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มาตรฐานที่ 2 จัดการเรียนการสอนและให้นักเรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติจริง ประเมินและปรับปรุงตนเอง และ มาตรฐานที่ 1 วางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านมาตรฐานการเรียนการสอนตามนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายมาตรฐานแล้ว มาตรฐานที่พบว่ามีปัญหาน้อย คือ มาตรฐานที่ 7 จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จ และมาตรฐานที่ 6 จัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่ดี และฝึกฝนจนเป็นนิสัย

ชาติชาย พิมพิไสย (2543) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวางแผนพัฒนาระบบข้อมูล

สารสนเทศ และด้านการกระตุ้นส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามธรรมนูญโรงเรียน ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานการควบคุมคุณภาพการศึกษามีอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่สำคัญ คือ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาและข้อเสนอแนะที่ควรพิจารณาในการประกันคุณภาพการศึกษา การปฏิบัติงานภายในโรงเรียน ควรดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญโรงเรียนการกำกับติดตามควรมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง การพัฒนาครูผู้สอนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม

สุวรรณ วิลารักษ์ (2543) ได้ศึกษาความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนศูนย์ปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง ผลการศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับที่ดี และมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าครูปฏิบัติการสอน ส่วนครูปฏิบัติการสอนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับพอเข้าใจ และบุคลากรที่มีอายุน้อยมีความรู้ความเข้าใจดีกว่าบุคลากรที่มีอายุมาก ส่วนปัจจัยหลักพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาที่สำคัญที่สุดคือ ครูฝ่ายปฏิบัติการสอน จะเป็นผู้ที่มิบทบาทโดยตรงกับนักเรียน ปัญหาและอุปสรรคสำคัญ คือ ครูฝ่ายปฏิบัติการสอนไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจากแนวเดิม มิได้กระทำให้เด็กมีกระบวนการคิด การแก้ปัญหา และหาองค์ความรู้อย่างแท้จริง กระบวนการกำกับติดตาม การนิเทศและประเมินผลจากองค์กรภายนอก เป็นปัจจัยที่สำคัญจะส่งผลให้ครูฝ่ายปฏิบัติการสอนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกระบวนการเรียนการสอนและพัฒนาตนเอง เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา

วิชาญ ทองดา (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาเขตการศึกษา 12 ด้านมาตรฐานโรงเรียน ด้านมาตรฐานการเรียนการสอน และด้านมาตรฐานการบริหารโรงเรียน พบว่าสภาพปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามประเภทการดำเนินการบริหาร ขนาดโรงเรียน และจังหวัดที่ตั้ง โดยรวมมีปัญหาย่อยในระดับน้อย เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและรายด้านพบว่าประเภทการดำเนินการบริหารและจังหวัดที่ตั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยรวมและด้านมาตรฐานการเรียนการสอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียน ด้านมาตรฐานคุณภาพนักเรียน ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านมาตรฐานการเรียน การสอน ได้แก่ กำหนดให้มีการจัดทำเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่ได้มาตรฐานมีความเที่ยงตรงเป็นที่ยอมรับ ด้านมาตรฐานการบริหารโรงเรียน ได้แก่ มีการมอบหมายงานให้บุคลากรทุกคนได้ปฏิบัติงานตรงตามวุฒิ ประสบการณ์

และความสนใจหรือความถนัด

โอภาสณ พจนานุกาพ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ตามสถานภาพ ขนาดโรงเรียน และเขตที่ตั้งโรงเรียน พบว่า ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับความแตกต่างของปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมจำแนกตามสถานภาพระหว่างผู้บริหารกับครูแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบตามขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้ง พบว่าปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษา โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ผู้บริหาร ครูและกรรมการร่วมกันเป็นคณะกรรมการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเพื่อจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียน จัดทำธรรมนูญโรงเรียน จัดทำเป้าหมายคุณภาพนักเรียน จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพนักเรียน จัดทำธรรมนูญโรงเรียน จัดทำเป้าหมายคุณภาพนักเรียน จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพนักเรียน ตรวจสอบประเมินตนเองประสานงานเพื่อรับกรประเมินภายนอก จัดทำรายงานผลการประเมินภายนอก และนำผลการประเมินไปใช้อย่างต่อเนื่อง

สมศักดิ์ ไชยกาศ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี จากผู้บริหารและครูผู้สอน ตามแนวดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 ด้าน พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก และผลจากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน ตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและรายด้าน ส่วนใหญ่ไม่แตกต่าง ยกเว้นด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ปัญหาการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ การจัดโครงสร้างการบริหาร การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผน ความต่อเนื่องในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรวบรวมและสรุปผลการดำเนินงาน และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ การจัดอัตรากำลังครูให้เพียงพอ ควรจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการดำเนินงาน ควรส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อเทคโนโลยี ควรเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

การประเมินคุณภาพภายในให้แก่ บุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

พรชัย บัวเรือง (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลตำบลรัฐประเทส จังหวัดสระแก้ว พบว่า ปัญหาพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินงาน และด้านรายงานผล เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัญหาด้านการเตรียมการ คือ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการ ปัญหาด้านการเตรียมการ คือ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการ ปัญหาด้านการดำเนินการ คือ การจัดธรรมเนียมสถานศึกษาหรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปัญหาด้านการรายงานผล คือ การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง หรือรายงานประจำปีเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง แนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ด้านการเตรียมการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของบุคลากร การสร้างความรู้ความเข้าใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความตระหนัก และเตรียมความพร้อมด้านการดำเนินการ ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ และแผนการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา มีการกำกับ ติดตามการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหาร เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ด้านการรายงานผล ได้แก่ ควรกำหนดคณะผู้จัดทำรายงาน และควรศึกษารูปแบบของการเขียนรายงานผลการประเมินตนเองและรายงานประจำปี

ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2547) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เอื้อต่อคุณภาพของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามระบบการประเมินคุณภาพภายนอก พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อคุณภาพของสถานศึกษา ได้แก่ 1. การดูแล และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยผู้ปกครอง 2. สภาพทางกายภาพของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครอง นักเรียน 3. สภาพของห้องเรียนและห้องปฏิบัติการพิเศษ 4. การจัดการเรียนการสอนตามแนวใหม่ 5. การนิเทศภายในของสถานศึกษา 6. และกลยุทธ์ในการแบ่งภาระงานของสถานศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศข้างต้น จะเห็นว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่ผู้เรียนจะได้รับบริการการศึกษา ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญ ในการดำเนินงานดังกล่าวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการบริหารที่หลากหลาย ให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้น การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นหลักประกันว่า ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน จะได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพที่ดีที่สุด

งานวิจัยต่างประเทศ

เบซา (Beza, 1984) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประเมินการปฏิรูปการศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์” ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ระบุความต้องการการปฏิรูปเนื้อหาและกระบวนการ และการปฏิรูปการฝึกหัดครูในคณะศึกษาศาสตร์ ทั้งอาจารย์และผู้อำนวยการการฝึกหัดครูสนับสนุนองค์ประกอบของหลักสูตรการประกันคุณภาพอย่างเต็มที่ ยกเว้นการใช้วิธีการประเมินผลที่มีอยู่เดิม แม้ว่าความสามารถในการสอนของผู้สำเร็จการศึกษาคิดว่าจะเพิ่มขึ้น พร้อมกับการใช้หลักสูตรการประกันคุณภาพก็ตาม ยังมีความห่วงใยเกี่ยวกับการมีจำนวนนักศึกษาลดลงในบางสถาบันและเกี่ยวกับการเรียนครบสมรรถนะทุกด้าน การฝึกสอนที่แก้ไขใหม่ และการรับรองคุณภาพเริ่มต้น

มิลเลอร์ (Miller, 1975) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การใช้ได้ของเกณฑ์การรับรองแห่งชาติของแมลคอล์ม บอลดริจ ในการประเมินกิจการนักศึกษาในมหาวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า เกณฑ์การรับรองแห่งชาติของแมลคอล์ม บอลดริจ มีความเหมาะสมในการประเมินคุณภาพของกิจการนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เกณฑ์เพิ่มเติมที่เป็นไปได้ คือ การประเมินผลลัพธ์ทางวิชาการ และการพัฒนานักศึกษา และคุณภาพของการบริหารด้านการเงิน หัวหน้ากองกิจการนักศึกษา ได้เสนอว่า เกณฑ์เพิ่มเติมอาจเพิ่มเข้าไปภายในเจ็ดประเภทของเกณฑ์ได้

อดัมส์ (Adams, 1978 อ้างถึงใน อภิศักดิ์ คงเจริญ, 2545, หน้า 33) ได้ทำการศึกษาการวางแผนกับนโยบายเกี่ยวกับความพยายามที่จะประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาในรัฐเพนซิลวาเนีย พบว่า การวางแผนก็คล้ายกับรูปแบบกระบวนการนโยบาย ซึ่งจะต้องมีเทคนิคอันเป็นคุณสมบัติหลักในการศึกษา ต้องอาศัยข้อมูลจากสภาพต่าง ๆ ที่คล้ายกัน เพื่อเอามาสนับสนุนเทคนิคนั้น ๆ การประเมินคุณภาพการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อขยายโรงเรียนต่าง ๆ ที่กำลังได้รับผลสำเร็จ